

Noen tanker om å skrive prosjektsøknader

Anne Marit Mengshoel, professor og fysioterapeut. Avd. for helsefag, Institutt for Helse og Samfunn, Universitetet i Oslo. a.m.mengshoel@medisin.uio.no.

Dette **fagessayet** ble akseptert 14.12.2016. Fagessay vurderes av fagredaktør. Ingen interessekonflikter oppgitt.

Sammendrag

Hensikten med dette essayet er å formidle noen av mine erfaringer i håp om å inspirere fysioterapeuter i arbeidet med å skrive fagutviklings- og forskningssøknader. Søknadsskriving er en litt spesiell sjanger som krever mer enn å skrive en prosjektplan slik det beskrives i mange metodebøker. Ut fra mine mangeårige erfaringer med å bedømme prosjektsøknader forsøker jeg å få frem noen aspekter som kan gjøre en søknad mer attraktiv for de som vurderer søknaden. I tillegg til å skrive fram et faglig relevant, interessant og gjennomførbart prosjekt, kan det også være en idé å tenke på hvem en skriver for, samt skrive frem prosjektet slik at leser lett forstår hva prosjektet skal handle om. Det handler om å utvikle en forståelig, leservennlig, konsistent og logisk tekst. Kort sagt, det handler om å «selge» en god fortelling.

Innledning

Mange fysioterapeuter har i løpet av 2016 skrevet søknader om økonomisk støtte til fagutvikling eller forskning. Noen få har fått midler, og flere har sannsynligvis blitt skuffet over ikke å få innvilget søknaden sin. Konkurransen om midler er hard, og uttellingsprosenten er ofte mindre enn 20%. Men gjennom å videreutvikle en søknad kan sjansen for å få midler neste gang øke. Dette innebærer gjerne å arbeide videre med å tydeliggjøre hva og hvordan en tenker.

I mange år har jeg vært en ivrig søknadsskriver. Selv om jeg har fått uttelling på flere, har jeg langt fra fått uttelling på de fleste. Min erfaring er at det heller ikke er nødvendigvis prosjekter med de mest nyskapende ideer jeg har fått midler til – snarere tvert imot. Det er krevende å formidle nye ideer slik at andre forstår det. En annen grunn til avslag kan selvfølgelig ha med forskningspolitikk å gjøre. Både nasjonalt og internasjonalt er det krav om at forskning skal ha nytteverdi og være innovativ (1,2). Kunnskapsutvikling skal ha praktisk nytte, dvs. det er et implisitt krav om at kunnskap skal bidra til at vi på sikt kan spare utgifter til helsetjenester. Dette gjør nok at søknader hvor det er kort vei fra forskning til praktisk implementering kan bli prioritert. For eksempel kan systematisk utvikling av nye intervensjoner være tidkrevende og innebære en usikkerhet om det overhode kan gi praktisk nytte. Derimot vil studier hvor det skal undersøkes effekt av definerte intervensjoner, kunne få praktisk nytte relativt raskt. Det kan forklare et inntrykk av at effektstudier ofte får midler. Et annet forskningspolitisk mål i dag er at kunnskapsutvikling skal være innovativ. En kunne tenke seg at dette skulle bety at nyskapende ideer prioriteres. Men når en ser på hvilke søknader som støttes, er det mitt inntrykk at innovasjon knyttes til bruk av teknologi for å effektivisere tjenester eller utvikle produkter som kan gi patenter og kanskje sågar nye arbeidsplasser. Innovasjon forstått på denne måten kan bli vanskelig å imøtekomme for mange som driver kunnskapsutvikling innen fysioterapi. Da slike mål gjerne ligger som et implisitt bakteppe når søknader vurderes, er det derfor lurt å finne ut hvordan en kan begrunne og skrive frem prosjektet sitt som nyttig og kanskje innovativt, selv om det er på andre måter enn det tenkes innen forskningspolitikk.

I snart 20 år har jeg sittet i paneler for å bedømme forskningssøknader; tidligere for Fond til etter- og videreutdanning av fysio-

terapeuter og EkstraStiftelsen, og i de siste årene for Helseforetaket Vest og nå for the National Institute for Health Research i England. Jeg startet altså med å bedømme søknader innen fysioterapi- og rehabilitering for så å evaluere medisinsk og helsefaglig forskning svært bredt. Fra å starte med fagfelt jeg kjente svært godt og hvor jeg også hadde god kjennskap til begrepsbruk, feltenes kunnskapsstatus og forskningsmetodikk, sitter jeg i dag stort sett og evaluerer prosjekter der jeg verken kjenner fagfelt, begrepsbruk eller hvilke metoder som er relevante for å besvare forskningsspørsmålene i søknadene. Første gang jeg var i en slik situasjon, strevde jeg veldig, for eksempel med å vurdere laboratoriestudier om gener. Jeg innså fort at dette kunne jeg ikke forstå i detalj og heller ikke bedømme om søknadene var relevante eller ikke. Det jeg imidlertid kunne evaluere, var om søker klarte å «leie meg» gjennom fagfeltet og prosjektsøknaden slik at jeg fikk forståelse for kunnskapsstatus på fagfeltet, prosjektets relevans og om søknaden hang sammen på en logisk måte. I første møtet i Helse Vest forklarte jeg resten av panelet at jeg hadde vurdert søknader som gode i de tilfeller søkerne hadde klart å formidle prosjektet sitt på en forståelig, konsistent og logisk måte. Da hele prosessen var ferdig, kom en av de medisinske professorene tilbake til min innledning. Han hadde lagt merke til at ingen av de som jeg ikke hadde forstått, hadde fått midler. Det hadde heller ikke alle de jeg hadde forstått, men da hadde begrunnelsen vært at panelet mente søknadene ikke var så relevante og originale som søkerne hadde hevdet, sa han. Hvorfor forteller jeg dette? Definitivt ikke for å si noe om min egen evne til å forstå, men snarere å understreke at å skrive søknader handler i stor grad om formidlingens kunst. Søknader må inneholde en sammenhengende fortelling som kan bli forstått av folk både innen- og utenfor et fagområde.

Hensikten med dette essayet er å for-



De som vurderer søknader tenker gjerne at «det dulgt sagte, er det dulgt tenkte.»

midle noen av mine erfaringer fra å sitte i vurderingspaneler i håp om å inspirere fysioterapeuter i arbeidet med å skrive fagutviklings- og forskningssøknader.

Hvem er leser av din søknad?

Når en skriver en søknad, kjenner en naturligvis ikke til hvem som skal vurdere søknaden. Men det er viktig å tenke over hvem lesergruppen kan være. For eksempel i Fond til etter og videreutdanning av fysioterapeuter består panelet av fysioterapeuter, men ikke nødvendigvis fra søkers fagfelt. I Stiftelsen Helse og Rehabilitering vil det være et tverrfaglig panel, men flest leger, hvor de fleste på ulike måter har tilknytning til rehabiliteringsfeltet i Norge. Felles for panelene hos disse to, er at de som skal vurdere kjenner norske forhold og forskningsmiljø. Når en søker Norges Forskningsråd derimot, vil panelene stort sett være sammensatt av utenlandske forskere som i liten grad kjenner den norske konteksten. Min erfaring fra å sitte i et panel i England er at det er utfordrende å vurdere en søknad om det ikke gis informasjon om konteksten studien skal utføres i. For eksempel vil en stille seg spørsmål om det er sterke miljøer som står bak, hvilke styrker og ressurser har miljøet i forhold til om de har «ryggrad» til å gjennomføre prosjektet de søker støtte til, har de gjort noe liknende før og har de lykket, hva har de lært av tidligere erfaringer osv. Dermed får hvem en sender søknaden til, stor betydning for hva en må skrive om ut over det som direkte etterspørres i utlysningsteksten. I tillegg kan en generelt gå ut fra at vurdererne stort sett har kompetanse innen kvantitativ forskningsmetodologi. Det er selvfølgelig uheldig, men min erfaring er at paneler ikke er negative til kvalitative studier. Men skal en ha sjanse til å få midler, må søkere av kvalitative studier ta hensyn til at paneler sannsynligvis mangler kvalitative metodekunnskap. Det må beskrives hvordan en tenker metodisk og teoretisk slik at de som vurderer kan forstå at kunnskapen en ønsker å utvikle er relevant og at de forskningsmetodiske valgene kan gi gyldig kunnskap om det en vil studere. En må rett og slett drive litt opplæringsarbeid – samti-

dig med at en passer på at det ikke blir for tydelig at det er det en gjør.

Å utvikle en forståelig søknad

Et annet viktig poeng er at en må ha i bakhodet at den som leser og vurderer søknaden gjerne har en stor bunke med søknader som skal leses. Dermed er det viktig at en tenker på at en må skrive slik at leserne raskt forstår hva søknaden handler om og fatter interesse for prosjektet. Min erfaring fra å vurdere, er at det første avsnittet er svært viktig – det er her man fanger leserens interesse for prosjektet og vekker leserens lyst til å lese videre. Derfor er det gjerne det siste som kommer helt på plass når jeg skriver søknader. Jeg har forstått det slik at det er flere enn meg som tenker at det er godt å se helheten i prosjektet med en gang, og så gå inn i detaljene etterpå. Her er det relevant bl.a. å vise at en har god oversikt over kunnskap på feltet og kan derigjennom argumentere for prosjektets relevans ut fra kunnskapshull. I tillegg må en huske på å synliggjøre hvordan en tenker at prosjektet har relevans for søknadsutlysningstekst og samfunnets behov, gjerne med referanse til stortingsmeldinger og andre offisielle dokumenter. Forskningsspørsmålet eller hensikten med prosjektet må være tydelig formulert, og det må være sammenheng mellom relevans for kunnskapsfeltet, prosjektets hensikt og de metodiske valgene. Metodene må være klart presentert slik at leser kan evaluere om studien kan gi gyldig kunnskap på den måten en har tenkt å gjennomføre prosjektet. I tillegg må en tenke på om prosjektet er for stort eller for lite i forhold til det en søker midler til, og om prosjektet er gjennomførbart innen den tidsrammen det søkes midler for.

Leservennlig og konsistent fortelling

Min erfaring er at de som vurderer forskningssøknader ikke blir imponert av søknader med dårlig språk, «stammespråk» innen et fagfelt eller vanskelige ord og begrep. Det internt implisitte og «tatt for gitt» innen et fagområde gjør gjerne at det ikke blir lett for utenforstående å forstå budskapet, og leser må gjerne lese teksten mange ganger for å få tak i hva søknaden handler om. En kron-

glete og vanskelig fremskrevet søknad, kan redusere vurderers velvillighet til prosjektet. Derfor er det viktig å lese gjennom søknaden sin for å bedømme om noe kan skrives tydeligere og forenkles. Videre er det min erfaring at gjennom å skrive frem det jeg og mitt felt tar for gitt, har jeg ofte også fått frem nyanser som gjør at jeg selv oppdager nye dimensjoner som løfter prosjektsøknaden min. Et annet tips er at dersom fagtermer kan erstattes med vanlige ord, så er det også lettere å forstå for utenforstående. Svært vanskelige ting kan skrives på enkle måter – gjerne er det sågar slik at jo enklere et prosjekt fremskrives jo bedre gjennomtenkt vurderes prosjektet å være. Det er rett og slett ikke slik at man overbeviser folk om at en kan et felt dersom en bruker mange ulike begreper, gjerne om nesten det samme for derigjennom vise at en har satt seg inn i mange enkeltstudier. I en søknad skal en snarere utvikle sin egen konsistente historie om feltet og prosjektet sitt. Det er dermed slik at en tenker at søker er kvalifisert dersom en kan formidle kompleksiteten på feltet på en enkel og forståelig måte ved å bruke et konsistent språk. Jeg tror at jeg kan si at de som vurderer søknader gjerne tenker at «det dulgt sagte, er det dulgt tenkte.»

Godkjenninger og ressurser

I tillegg til å skrive frem prosjektets relevans, hvordan det skal utføres og om det er gjennomførbart, er det også viktig å få frem hvilke godkjenninger som trengs og synliggjøre at en har nødvendige ressurser til å gjennomføre prosjektet. For eksempel kan det handle om å ha de nødvendige metodiske kvalifikasjoner som trengs, eventuelt at en har en veileder som kan hjelpe seg dersom en ikke har tilstrekkelig erfaring med prosjektarbeid. Det kan også styrke søknaden at en er knyttet til et miljø hvor det drives forskning. Når det gjelder forskningssøknader er det også ansett som en fordel at en viser at en arbeider tverrfaglig i sin forskning. Ved noen av utlysningene ligger det også krav om at forskere samarbeider på tvers av regioner og nivå i helsetjenesten, og som regel er det en fordel – noen ganger et krav – at en samarbeider med internasjonale forskere

Bedre helse gjennom bruk av hverdagslige aktiviteter

Brit Fadnes og Kirsti Leira (2016):
Tvilens forbannelse - knekk balanse-
koden!

Illustrasjoner av Dagny Erdal Seim

99 sider

299 kroner

ISBN: 9788279551553

Metoden balansekode/læringsorientert fysioterapi er blitt utprøvd og videreutviklet over et lengre tidsrom. Forfatterne har i samarbeid med Per Brodal, professor i nevroanatomi, utgitt tre bøker i tidsrommet 2006–2013. Bøkene omhandler det praktiske og teoretiske grunnlaget for tilnærmingen. Boken «Tvilens forbannelse» er vesentlig kortere enn de tre første og omtaler nesten utelukkende den praktiske delen.

Begge forfatterne er fysioterapeuter med lang erfaring. De har ønsket å utforske sammenhengen mellom den kroppslige og mentale balansen og dratt nytte av Brodals relevante kunnskap i nevroanatomi. Forfatterne skriver at personer med muskelsmerter, angst, depresjon, svimmelhet, låst pust, konsentrasjonsvansker, lite energi, indre uro og tilsvarende plager kan ha nytte av denne tilnærmingen.

Gjennom verktøy, som er forfatterens navn på de praktiske utførelser, skal pasientene øve inn hensiktsmessige måter å bruke kroppen på. Verktøyene tar utgangspunkt i hverdagslige bevegelser. (Slik de er beskrevet ville nok mange kalt de øvelser). Mange pasienter har, ifølge forfatterne, utviklet kroppslige uvaner i hverdagslige gjøremål som innebærer feilbelastning av kroppen. Disse skal avlæres. Det gis konkrete verktøy for ulike daglige aktiviteter som det å stå opp fra sengen, å kle seg, å bøye seg ned og



være rolige bevegelser i en jevn rytme. Det gjelder å ikke skynde seg, ikke minst gjelder dette når man er på do. Enhver aktivitet har sin begrensning i for høyt tempo. Man kan gå raskt, men hvis man stadig går fortere vil man nå en grense der kroppen stivner og gangen blir stivere og mer anspent.

Balanse er sentralt; å stå godt på egne bein. Med vitende vilje øves det fra stol å reise og å sette seg med lukkede øyne. Balansen skal utvikle seg uavhengig av synet og den skal skje i stående stilling uten at man støtter seg til vegger eller trappegelender. Gjennom enkle barneregler, som man sier høyt eller «inni seg», øves takt og rytme som assisterer bevegelsene. Slik skal det å nøle unngås, noe som rører ved bokens tittel «Tvilens forbannelse». Gjennom god takt og rytme i bevegelsene blir pusten friere. Verktøyene/aktivitetene må gjentas jevnlig for at samarbeid mellom hjerne og resten av kroppen skal fungere godt. Hjernen må oppdateres på verktøyene.

Hendene inntar en sentral rolle i mange av verktøyene. Hendene brukes til å markere takt og rytme i bevegelser og å skape en mental nærværelse under aktiviteten. Hender klappes taktfast mot lårene under forberedelse til å bøye overkroppen ned mot

reise seg opp fra gulvet, å reise seg opp og ned fra stol, trappegang og gange.

Takt og rytme vektlegges. Verktøyene gjennomgås enkelt, men utførlig nok i boken. Det skal

gulvet. Hendene er hele tiden i kontakt med beina både under bevegelse av overkroppen nedover og når man reiser overkroppen opp igjen.

Dette skal skje på en bestemt taktfast og rytmisk måte, beskrevet i boken som verktøy «Katten». Det finnes også en variant av denne som kalles «Kattungen».

Konsentrasjon og tilstedeværelse påpekes som svært viktig. Under gangtrening må oppmerksomheten til pasienten være i gangen uten snakk om andre ting. Når hendene brukes til å gripe i samarbeid med synet, må oppmerksomheten være i handlingen.

De enkle og fine tegningene til fysioterapeut Dagny Erdal Seim utfyller teksten godt. Det vil hjelpe å ha både tekst og bilde foran seg når man skal øve.

Fordelen med slike verktøy/øvelser som inngår i hverdagslige gjøremål er at «trening» kan bli en naturlig del av hverdagslige aktiviteter, dog med ekstra oppmerksomhet. Det understrekes at pasientene må gjøre jobben selv gjennom arbeid med verktøyene.

Det er noe tiltalende ved denne enkle tilnærmingen. Rådene og forslagene kan utvilsomt være med på å gi en bedre helse til mange. En praktisk håndbok er grei å ha og se til hvis man er i tvil om noe. Den er i spiralperm, slik at den er praktisk både å åpne og å ha liggende åpen. Ønsker man mer teori enn denne boken gir, kan man gå til de andre bøkene som forfatterne har skrevet.

Boken kan anbefales fysioterapeuter generelt fordi de fleste fysioterapeuter vil komme i kontakt med den type problemstillinger og plager som er omtalt.

Einar Hafsaal

Spesialist i psykomotorisk fysioterapi

re. Krav til samarbeid vil dermed gjelde for både fagutviklings- og forskningssøknader, men omfang av samarbeid øker som regel jo større prosjektene er og jo mer penger en søker om.

Avslutningsvis

I metodebøker står det gjerne en god del om hvordan en skal utvikle en prosjektplan og hva en plan skal inneholde. Dette gjelder selvfølgelig for en søknad også, men

søknader om finansiering handler også om noe mer. Prosjektet skal bli funnet relevant å støtte av et vurderingspanel. De må overbevises om at prosjektsøknaden er relevant, interessant og nyskapende, og at søker og samarbeidspartnerne er de rette til å gjennomføre prosjektet. Det kan være det er dette som må retenkes ved forbedring av søknad som har fått avslag.

Referanser

1. Helse og Omsorgsdepartementet (2014) HelseOmsorg21. Et kunnskapssystem for bedre folkehelse. Nasjonal forsknings- og innovasjonsstrategi for helse og omsorg. https://www.regjeringen.no/contentassets/8ab2fd5c4c7746dfb51e3f64cd4d71aa/helseomsorg21_strategi_web.pdf?id=2266705, lest desember 2016.
2. European Commission. Horizon2020. The EU framework programme for research and innovation. <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/health-demographic-change-and-wellbeing>, lest desember 2016.